

Opetus- ja kulttuuriministeriölle
VN/15619/2022

9.9.2022

Ihmisoikeusliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta

Taustaa

Ihmisoikeusliitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi liikuntalain muuttamisesta. Lausunnossa keskitymme erityisesti ehdotetun lain tavoitteisiin sekä määritelmiin.

Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan **esityksen käsitteistö tulee yhdenmukaistaa muun lainsäädännön kuten perustuslain sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolakien kanssa.**

Ihmisoikeusliitto on yleinen ihmisoikeusjärjestö, jonka tehtävänä on edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista Suomessa, sekä lisätä ihmisoikeuksia koskevaa tietoisuutta niin viranhaltijoiden kuin kansalaisyhteiskunnan parissa. Olemme kouluttaneet useamman vuoden ajan muun muassa urheilun keskeisiä toimijoita ihmisoikeuksista (ml. yhdenvertaisuus ja tasa-arvo). Olemme olleet myös neuvottelukunnan perustamisesta v. 2015 lähtien urheilun eettisen neuvottelukunnan jäsen.

Lain tavoitteet

Lähtökohtaisesti on jossain määrin vaikea hahmottaa, mikä on esityksen 2 §:n 1 momentin tavoitteiden ja 2 momentin toteuttamisen lähtökohtien ero. Esitämme näitä tarkennettavan, semminkin kun lakiuudistuksen tehtävä nimenomaisesti on tarkentaa ja selkeyttää laissa olevaa käsitteistöä. Epämääräinen rakenne juontuu nykyisestä liikuntalaista. Nyt kun lakia ollaan muuttamassa, Ihmisoikeusliitto esittää rakenteen sekä käsitteistön yhdenmukaistamista muun lainsäädännön kanssa.

Esityksen 2 §:n 2 momentin lähtökohdassa esitetyt käsitteet eivät ole yhteismitallisia. Luetelluista käsitteistä osa on liikunnan ja urheilun järjestäjien lakisääteisiä velvoitteita (esimerkiksi tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen) ja osa on löysähköjä ja epämääräisiä käsitteitä kuten 'monikulttuurisuus'.

Lain tavoitteiden lähtökohdaksi esitetään lisättävän myös 'turvallinen toimintaympäristö'. Ihmisoikeusliitto kannattaa sinänsä tätä ehdotusta. Toivomme tässä yhteydessä tuotavan esiin, että turvalliseen toimintaympäristöön kuuluu paljon muitakin asioita kuten esteettömyys ja saavutettavuus.

Ihmisoikeusliiton näkemyksen mukaan 2 §:n 1 momentin tavoitteisiin tulisi lisätä 10. kohta, jossa nostetaan tavoitteen tasolle tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden sekä laajemmin perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen liikunnassa ja huippu-urheilussa. Lisäksi **esityksessä tulee huomioida kaikki lainsäädännön tunnistamat syrjäntäperusteet**, eikä poimia yhtä yksittäistä viittausta etniseen taustaan, mikäli monikulttuurisuudella tähän viitataan.

Ihmisoikeusliitto esittääkin, että ehdotuksen 2 §:n 2 momentista poistetaan kokonaan termi 'monikulttuurisuus'. Käsitteen merkitys jää epäselväksi. Lisäksi riskinä on, että käsite tulee uusintaneeksi ajatusmalleja, jotka osaltaan saattavat ruokkia rasismia liikunnan ja huippu-urheilun saralla.

Lisäksi, Ihmisoikeusliiton mielestä nykyisen lain neljäntenä tavoitteena olevaa *lasten ja nuorten kasvua ja kehitystä* tulisi täydentää siten, että **lapsen oikeuksien toteutuminen liikunnan ja huippu-urheilun saralla olisivat kokonaisuudessaan lain yhtenä tavoitteena**. Myös lapsiasiavaltuutettu lausui nykyisen liikuntalain hallituksen esityksen osalta (2014), että lapsivaikutuksia käsitellään siinä melko suppeasti. Tämä huomio on edelleen perusteltu ja ajankohtainen.

Liikuntalain muuttamisen yhteydessä erityistä huomiota tulee kiinnittää perus- ja ihmisoikeusvaikutusten arviointiin sekä sukupuoli- ja lapsivaikutusten arviointiin.

Lopuksi

Liikunta ja urheilu koskettavat huomattavan montaa asukasta Suomessa. On tärkeää, että **myös tätä merkittävää sektoria koskeva lainsäädäntö ankkuroituu kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista nouseviin sitoumuksiin**. Hallituksen esityksen perusteluissa ei täsmällisesti viitata mihinkään liikuntaa ja urheilua velvoittaviin kansainvälisiin sitoumuksiin. Tämä olisi selkeyttänyt ja vahvistanut esitystä. Esityksestä puuttuu sen suhteuttaminen kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin kuten esimerkiksi YK:n lapsen oikeuksien yleissopimukseen tai muihin kansainvälisiin sopimuksiin kuten Euroopan neuvoston katsomoväkivaltaa koskevaan sopimukseen. Tämän suhteuttamisen puuttuminen on esityksen keskeinen ongelma.

Ihmisoikeusliitto ehdottaa, että liikuntalain valmistelussa kuullaan perusteellisesti yhteiskunnan eri toimijoita. Ihmisoikeusliitto tulee mielellään kuultavaksi ja osallistuu lainvalmistelusta käytävään keskusteluun jatkossakin.

Helsingissä 9.9.2022

Kaari Mattila
Pääsihteeri

Samuel Bashmakov
Ihmisoikeuksien asiantuntija

